

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิต โคน้ำในระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสักสามารถสรุปผลการศึกษาอภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพฐานข้อมูลการผลิตโคน้ำในตำบลป่าสัก

จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงสถานภาพฐานข้อมูลของตำบลป่าสัก ทั้งในส่วนของสถานที่ตั้ง ข้อมูลชุมชน และข้อมูลทางกายภาพ และจากการศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิต โคน้ำในตำบลป่าสักทำให้ทราบถึงลักษณะการผลิต โคน้ำในตำบลป่าสักที่เป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติมีการปล่อยให้โคน้ำกินหญ้าในพื้นที่ว่างเปล่าในหมู่บ้านในฤดูแล้ง และเลี้ยงในคอกในฤดูการเพาะปลูก โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยง โคน้ำทั้งสิ้น 128 ราย จาก 15 หมู่บ้าน มีโคน้ำเลี้ยงทั้งสิ้น 1,661 ตัว เป็นโคเพศผู้จำนวน 313 ตัว และโคเพศเมีย จำนวน 1,348 ตัว การเลี้ยงโคตัวเมียมากกว่าโคตัวผู้เนื่องจากโคตัวเมียสามารถใช้เป็นแม่พันธุ์ได้ ส่วนโคตัวผู้ไม่สามารถใช้เป็นพ่อพันธุ์ได้และยังดูแลได้ยากเมื่อมีอายุมากขึ้น มีการเลี้ยงมากในหมู่บ้านน้ำพุ หมู่บ้านหนองไข หมู่บ้านใหม่ หมู่บ้านทรายทอง และหมู่บ้านสันตะขอม เกษตรกรที่เลี้ยงโคน้ำมากได้แก่เกษตรกรที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะการเลี้ยงโคน้ำในตำบลป่าสักเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ ทำให้ง่ายต่อการจัดการ และคนในวัยหนุ่มสาวส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการทำงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเนื่องจากมีค่าตอบแทนที่สูงกว่า การเลี้ยงโคน้ำส่วนใหญ่จะขายโคเมื่อมีความจำเป็นในการใช้เงิน โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อถึงในหมู่บ้าน รายได้จากการเลี้ยงโคน้ำประมาณ 13,000 บาทต่อปีจากการขายโคและมูลโค โดยมีต้นทุนต่อรายประมาณ 3,500 บาทต่อปีโดยไม่รวมค่าซื้อ โคน้ำ การผลิตโคน้ำในตำบลป่าสัก ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตโคน้ำในตำบลป่าสัก คือการขาดพ่อพันธุ์โคน้ำ การขาดน้ำและอาหารโคในฤดูแล้ง และปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยรวมถึงเห็บหมัด ซึ่งการบริการของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ยังไม่ทั่วถึงทั้งตำบล แม้ว่าจะมีเกษตรกรที่ได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ในการฉีดวัคซีนให้เพื่อนเกษตรกรด้วยกัน แต่เกษตรกรจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฉีดวัคซีนแต่

ละครั้งด้วย การแก้ปัญหาอาจทำได้โดยการให้การอบรมแก่เกษตรกรเพื่อให้สามารถคิดวิเคราะห์ให้โดยของตนเองได้เอง

5.1.2 แนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อแบบมีส่วนร่วม

จากฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อที่ได้ ข้อมูลดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริงควรมีแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลแบบมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานพัฒนาทางการเกษตรคือ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป้าสัก และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในตำบลป้าสักต้องมีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการ และทางศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป้าสักร่วมให้การสนับสนุน ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดประชุมหรือเป็นตัวกลางในการประสานงานการนัดประชุมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในแต่ละหมู่บ้านในตำบลป้าสักน่าจะทำให้เกิดการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อระดับประจำตำบลป้าสักแบบมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

5.1.3 แนวทางให้ชุมชนใช้ฐานข้อมูลที่ได้พัฒนาแผนปฏิบัติการในการผลิตโคเนื้อ

แนวทางการให้ชุมชนตำบลป้าสักใช้ฐานข้อมูลที่ได้พัฒนาแผนปฏิบัติการในการผลิตโคเนื้อในตำบลป้าสักเองนั้นอาจทำได้โดยการส่งคืนฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อระดับตำบลที่ได้กลับสู่ชุมชน นั่นคือส่งฐานข้อมูลในรูปเอกสารคืนให้ตัวแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เกษตรกรมองเห็นภาพรวมของการผลิตโคเนื้อในระดับตำบลของตนเองได้ และอาจมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแผนในการพัฒนาการผลิตโคเนื้อในตำบลป้าสักต่อไป นอกจากนั้นแล้วการส่งคืนฐาน ข้อมูลสู่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป้าสัก น่าจะเป็นส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจในปัญหาและอุปสรรคของการผลิตโคเนื้อประจำตำบลป้าสัก ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาแผนปฏิบัติการในการรองรับการผลิตโคเนื้อในตำบลป้าสักให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรผู้เลี้ยงในตำบลป้าสัก

5.2 อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อระดับชุมชนในตำบลป้าสักในครั้งนี้ แม้จะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับสภาพทั่วไปทั้งทางด้านกายภาพ และข้อมูลชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือ ได้ทราบถึงสภาพการผลิตโคเนื้อในตำบลป้าสัก ที่พบว่ามีเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อเป็นจำนวนไม่น้อย และแม้ว่าปัญหาที่เกี่ยวกับการผลิตโคเนื้อที่พบ จะไม่อยู่ในขั้นวิกฤติ แต่ถ้ามีการเพิ่มปริมาณการ

เลี้ยงโคเนื้อในตำบลป่าสักเพิ่มมากขึ้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้ออย่างแน่นอน การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อประจำตำบลป่าสัก น่าจะเป็นแนวทางที่จะทำให้เกษตรกรได้เตรียมพร้อมที่ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ โดยอาศัยความร่วมมือจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก ในการใช้ฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อในระดับชุมชนประจำตำบลป่าสักที่จัดทำขึ้นนี้ เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการในการผลิตโคเนื้อในตำบลป่าสัก โดยอาจเริ่มจากการถอดประสบการณ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนบ้านสันตะยอมว่า เป็นอย่างไร มีความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร ตัวบ่งชี้ความสำเร็จมีอะไรบ้าง มีเงื่อนไข ปัจจัย อะไรบ้างที่ทำให้สำเร็จหรือไม่สำเร็จ เพื่อนำบทเรียนของกลุ่มนี้ มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและตัดสินใจของเกษตรกรหมู่บ้านอื่นๆ ที่คิดจะรวมตัวเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ขยายไปในหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลป่าสักต่อไป นอกจากนี้แล้วฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อที่ได้นี้จะเกิดประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ทางศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก ควรจะใช้ฐานข้อมูลที่ได้นี้ไปพัฒนาระบบฐานข้อมูลประจำตำบลต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่ายังมีข้อมูลอีกหลายส่วนที่ควรเก็บรวบรวมเพิ่มเติม เพื่อความสมบูรณ์ของฐานข้อมูล และฐานข้อมูลนั้นจะสามารถนำไปพัฒนาระบบฐานข้อมูลประจำตำบลได้ต่อไป ซึ่งข้อมูลในส่วนที่ควรเก็บรวบรวมเพิ่มเติมมีดังนี้

- 1) พฤติกรรมในการกินหญ้าของโค
- 2) ลักษณะการขายโค นั่นคือ ขายเมื่อใด ขายให้ใคร และเงื่อนไขของราคา
- 3) ต้นทุนอย่างละเอียดในการเลี้ยง รวมถึงการจัดการโคของเกษตรกร
- 4) ปัญหาในการเลี้ยง และการจัดการ โคอย่างละเอียด

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาวิจัยการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตโคเนื้อในตำบลป่าสักครั้งนี้ เป็นการพัฒนาฐานข้อมูลที่เกิดจากนักวิจัยที่เป็นคนจากภายนอกชุมชนเข้าไปจัดทำ แม้จะทำให้เห็นภาพรวมและปัญหาและอุปสรรคในการผลิตโคเนื้อในตำบลป่าสัก การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงควรได้รับการมีส่วนร่วมจากองค์กรในชุมชนและเกษตรกรเอง ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปถึงการนำข้อมูลไปใช้และการพัฒนาฐานข้อมูลเพิ่มเติมโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมโดยเฉพาะในส่วนของต้นทุนในการผลิตโค

เนื้อซึ่งควรจะได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้นกว่าการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะส่งผลให้ให้มีแนวทางในการจัดการให้มีต้นทุนในการผลิตน้อยที่สุดได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved